



ناصر باقری بیدهندی

از رهنمای اخلاقی در کتاب سخنان امام شیعه

نیکی به پدر و مادر

oooooooooooooooooooo

۱ - ثلاث لم يجعل الله عز وجل لأحد فيهن رخصة: أداء الأمانة إلى البر والفاجر والوفاء بالعهد للبر والفاجر، وبر الوالدين برين كانا أو فاجرين.

اصول کافی ج ۲ - باب البر بالوالدين - / ۱۶۲، وسائل ج ۱۵ - کتاب النکاح ، ابواب احکام الاولاد، باب ۹۳ ح ۳ / ۲۰۷، المحجة البيضاء ج ۳ / ۴۴۱، بحار ج ۵۷ / ۷۴

۲ - قالت (ع): سئلت رسول الله (ص) من أعظم حقا على الرجل؟ قال: والداه.

مشكاة الانوار / ۱۵۸

۱ - سه چیز است که خداوند عز و جل به هیچکس اجازه ترک آنها را نداده است:

- اداى امانت به همه چه آدم خوب و چه آدم بد.
- وفای به عهد و پیمان نسبت به همه، چه نیکوکار و چه بدکار.
- نیکی به پدر و مادر چه خوب باشند و چه فاسق و فاجر.

۲ - امام باقر علیه السلام فرمود: از رسول الله صلی الله علیه وآله پرسیده شد که چه کسی بیشترین حق را بر مرد دارد؟ پیامبر (ص) فرمود: پدر و مادرش.



۳- إِنْ الْعَبْدُ لَيَكُونُ بَارًّا بِوَالِدَيْهِ فِي حَيَاتِهِمَا ثُمَّ تَمُوتَانِ فَلَا يَقْضِي عَنْهُمَا دِيونَهُمَا [دینهما خ ل] وَلَا يَسْتَغْفِرُ لَهُمَا فَيَكْتَبُهُ اللَّهُ عَاقًا، وَإِنَّهُ لَيَكُونُ عَاقًا لَهُمَا فِي حَيَاتِهِمَا غَيْرَ بَارٍّ بِهِمَا [لهما خ ل] فَأَذَا مَا نَا قَضَى دِيونَهُمَا وَاسْتَغْفَرَ لَهُمَا فَيَكْتَبُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَارًّا.

وسائل ج ۱۵- کتاب التکاح- ابواب احکام الاولاد، باب ۱۰۶- ج ۲۲۱/۴، اصول کافی ج ۲- باب البر بالوالدین/۱۶۳، المحجة البيضاء ج ۳/۴۴۱، مشکاة الانوار/۱۵۸ (با اختلاف)، سفینه البحار ج ۲/۶۸۷، بحار ج ۷۴/۵۹.

۴- أَرْزِقَ مَنْ كُنَّ فِيهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ تَيْتًا فِي الْجَنَّةِ: مَنْ أَوَى الْيَتِيمَ، وَرَحِمَ الضَّعِيفَ وَأَشْفَقَ عَلَى وَالِدَيْهِ، وَرَفَقَ بِمَمْلُوكِهِ.

خصال شیخ صدوق (ره) کتاب «المواعظ» شیخ صدوق/۱۷، المواعظ العذبة/۱۴۱، نصار الجمل ج ۲/۳۴۰.

۳- همانا فردی که نسبت به پدر و مادر خود مادامی که در حال حیات اند رفتار خوش و حق شناسانه داشته باشد ولی بعد از مرگشان بدهکاری آنان را نپردازد و برای آندو طلب آمرزش نکند، خدا [اسم] او را در زمره عاق والدین ها ثبت می کند و نیز (ممکن است) فردی در حال حیات پدر و مادر نسبت به آنان حق شناس و نیکوکار نباشد ولی بعد از وفاتشان بدهی آنان را پرداخت کند و برایشان طلب آمرزش نماید، خداوند عز و جل اسم او را خوش رفتار و حق شناس نسبت به والدین خود بنویسد.

۴- هر کس این چهار صفت را داشته باشد خداوند خانه ای در بهشت برایش بنا کند؛ پناه دادن یتیم، ترحم بر ضعیف، دلجوئی از پدر و مادر، و برخورد توأم با رفق نسبت به برده خویش.

شاعری این حدیث را در قالب شعر چنین آورده است:

سزد این چار خصلت مقبلان را	که زینت می دهد صاحبان را
به مأوائی یتیمی شاد کردن	برحمت بر ضعیف امداد کردن
شفقت والدین مقصد را	کنیزان و غلامان را مدارا
بود این چار خصلت هر که رایار	بناسازد به خلدش خانه دادار



۵ - قال (ع): قال رسول الله (ص) يرأى الوالدين وصلة الرحم بهوتان الحساب، ثم تلى: (والذين يصلون ما أمر الله به أن يوصل).

مشكاة الانوار / ۱۶۵.

۶ - أزيغ من كُنَّ فيه من المؤمنين أشكته الله في عريف فوق عريف في محل الشرف كمل الشرف من آوى اليتيم ونظر له فكان له أبا ومن رحم الصميت وأعانه وكفاه، ومن أنفق على والديه ورفق بهما وبرهما ولم يخرثهما ومن لم يخرق بتملكه وأعانه على ما يكلفه ولم ينشئه فيما لم يُطلق.

بحار الانوار

۵ - امام باقر علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم نقل کردند که حضرت فرمود: نیکی به پدر و مادر وصله رحم، حسابرسی در قیامت را آسان می‌کند و آنگاه این آیه شریفه را تلاوت فرمودند: «والذين يصلون ما أمر الله به أن يوصل» (سوره زهد آیه ۲۱) کسانی که آن چه را که خدا امر به پیوند و انجام آن کرده، اطاعت می‌کنند.

۶ - چهار چیز است که هر مؤمنی آنها را دارا باشد حق تعالی او را در اعلاء مراتب بهشت و در بلندترین غرفه های عزت و شرف، جای می‌دهد.
الف - کسی که یتیمی را پناه دهد و متوجه احوالش گردد و برای او به منزله پدر باشد.

ب - کسی که ضعیف و شکسته ای را مورد ترحم قرار داده و یاری نماید و نیازهای او را برآورده کند.

ج - کسی که عهده دار مخارج پدر و مادر خود شود و با آنان مُدارا کرده و به ایشان نیکی نماید و هرگز آنان را آزرده نسازد.

د - کسی که برده خود را یاری رساند و تندی با او ننماید و وی را نسبت به خدماتی که از او می‌خواهد کمک کند و وی را به کار دشوار امر نکند.



۷ - عن سُدَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ (ع): هَلْ يَجْزِي الْوَالِدُ وَالِدَهُ؟
فَقَالَ: لَيْسَ لَهُ جِزَاءٌ إِلَّا فِي خَصَلَتَيْنِ: يَكُونُ الْوَالِدُ مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيهِ ابْنُهُ
فَيَقْبِضَهُ أَوْ يَكُونُ عَلَيْهِ دَيْنٌ فَيَقْضِيهِ عَنْهُ.

اصول کافی، ج ۲، ۱۵۷، باب التبر بالوالدين، المحجة البيضاء ج ۳/۴۴۱، مجموعة
ورام، ج ۱۳/۱، سفينة البحار ج ۲، ص ۶۸۷.

۸ - قَالَتْ (ع): قَالَ النَّبِيُّ (ص): إِنَّ خِيَارَكُمْ أَوْلُوا النَّهْيِ، قِيلَ: يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَمَنْ أَوْلُوا النَّهْيِ؟ قَالَ: هُمْ أَوْلُوا الْأَخْلَاقَ الْحَسَنَاتِ وَالْأَخْلَامَ الرَّزِيَّةَ، وَ
صِلَةَ الْأَرْحَامِ وَالتَّبَرَّ بِالْأُمَّهَاتِ وَالْآبَاءِ وَالتُّنَاهِدِينَ لِلْفُقَرَاءِ وَالْحَجِرَانِ وَ
التِّيَامِي وَبَطْلِعِمُونَ الْقَلَامَ وَيُقْسُونَ السَّلَامَ فِي الْعَالَمِ وَيُصَلُّونَ وَالتَّاسُ نِيَامٌ
غَافِلُونَ. اصول کافی ج ۲ - باب المؤمن وعلاماته وصفاته - ۲۴۰

۹ - قَالَتْ (ع): قَالَ مُوسَى (ع) يَا رَبِّ أَوْصِنِي، قَالَتْ أَوْصِيكَ بِكَ إِبْنِي
خ ل ثَلَاثَ مَرَاتٍ، قَالَتْ: يَا رَبِّ أَوْصِنِي، قَالَتْ: أَوْصِيكَ بِأَمِّكَ مَرَّتَيْنِ، قَالَتْ: يَا
رَبِّ أَوْصِنِي، قَالَتْ: أَوْصِيكَ بِأَبْنِكَ، فَكَانَ لِأَجْلِ ذَلِكَ يُقَالُ: إِنَّ لِيْلَامَ نَلْتَمِي

۷ - سدير گوید به امام باقر علیه السلام عرض کردم: آیا فرزند می تواند
پدرش را پاداش دهد (وزحماتش را تدارک کند)؟ فرمود: پاداش برای
فرزند نیست مگر در دو مورد: ۱- پدر مملوک باشد و فرزندش وی را
خریده و آزاد نماید. ۲- پدر مقروض باشد و پسرش آن را بپردازد.

۸ - امام باقر (ع) از قول پیامبر (ص) نقل می کند که پیغمبر اسلام
(ص) فرمودند: همانا بهترین شما خردمندانند، گفته شد یا رسول الله
خردمندان کیانند؟ فرمود: صاحبان اخلاق نیک و اندیشه های بلند و افرادی
که صله رحم کرده و به مادر و پدر خویش مهر ورزیده و از فقراء و
مستمندان و همسایه ها و یتیمان احوال پرس بوده و شیوه بزرگوارانۀ اطعام و
میهمانی دادن و سلام کردن را، در جهان گسترش دهند و در حالی که
مردم غافل و در خوابند، نماز می خوانند.



التبرُّ والابِ الثلث.

وسائل ج ۱۵ - كتاب التكايح، ابواب احكام الأولاد، باب ۹۴ ح ۴ - ۲۰۸ /
مشكاة الأنوار / ۱۶۲، بحار ج ۷۴ / ۶۷.

* بدى به پدر و مادر *

۱ - قال (ع) قال رسول الله (ص): فى كلام له: إيتاكم وعشوق
الوالدين فإن الجنة توجد ربحها [فإن ربح الجنة توجد ل] من مسيرة
ألف عام ولا يجدها عاق ولا فاطم رجم ولا شئ زان...

اصول کافی ج ۲ - باب العقوق - ۳۴۹، ارشاد القلوب / ۲۹۷ (مع اختلاف يسير) .
جامع السعادات ج ۲ ص ۲۶۲، سفينة البحار ج ۲ ص ۶۸۷، وسائل ج ۱۵ - كتاب
التكايح، ابواب احكام الأولاد، باب ۱۰۴ - ح ۸ / ۲۱۸، المحجة البيضاء ج ۳
/ ۴۴۲، بحار ج ۷۴ / ۶۵، مشكاة الأنوار / ۱۶۱.

۹ - امام باقر عليه السلام فرمود كه حضرت موسى عليه السلام عرض
كرد پروردگارا مرا پند و اندرزی ده، خداوند فرمود: ترا به خود [به خودم
خ ل] سفارش می كنم و سه بار این سفارش را تأكید فرمود، موسى
عليه السلام عرض كرد: بارالها مرا سفارش فرما: خداوند فرمود: تو را نسبت
به مادرت سفارش می كنم و این سفارش خویش را دوبار تكرار كرد، بار
دیگر موسى عليه السلام عرض كرد: خداوندا نصیحتم كن: خداوند متعال
نسبت به پدرش به وی سفارش فرمود و به همین جهت است كه گفته شده:
دو سوم احسان باید از آن مادر و يك سوم آن برای پدر باشد.

۱ - امام باقر (ع) از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نقل می کند كه
ایشان در ضمن سخنان خود فرمود: پرهیزید از ناسپاسی پدر و مادر زیرا بوی
بهدشت از مسافت هزار سال راه، شنیده می شود ولی عاق والدین و کسی كه
قطع رحم کرده و یا پیرمرد زنا كار.. آن را استشمام نكند.



۲- إِنَّ أَبِي نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ وَمَعَهُ إِثْمَةٌ يَمْشِي وَالْإِثْمُ يَمْشِي ، عَلَى ذِرَاعِ
 الْأَبِ ، قَالَ : فَمَا كَلِمَةُ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ مَقْتَالَهُ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا .

سفینه البحار ج ۲/ ۶۸۷، مجموعه ورام ج ۲/ ۲۰۸، اصول کافی ج ۲/ ۳۴۹ - جامع
 السعادات ج ۲/ ۳۶۲، وسائل الشیعة ج ۱۵ - کتاب التکاح - ابواب احکام
 الأولاد، باب ۱۰۴ - ح ۲۱۸/۸، المحجة البيضاء ج ۳/ ۴۴۲، بحار ج ۴/ ۶۵/۷۴،
 مشکاة الانوار ص ۱۶۵

۳- سَرُّ الْأَبْنَاءِ مَن دَعَاهُ التَّقْصِيرُ إِلَى الْعُقُوفِ .

تاریخ یعقوبی، ج ۳ / ۵۳ .

۴- قَالَ (ع) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) أَخْبِرْنِي خَيْرَ ثَمَلٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ رِيحَ
 الْجَنَّةِ تُؤْخَذُ مِنْ مَسِيرَةِ أَلْفِ عَامٍ ، مَا يَجِدُهَا عَاقٌ وَ...

بحار الأنوار ج ۶۹ / ۱۹۱ به نقل از معانی الأخيار / ۳۳۰ .



۲- پدرم به مردی نگاه کرد که پسرش به همراهش راه می رفت و به
 شانه پدرش تکیه کرده بود، آن حضرت با آن پسر - از جهت عصبانیت از
 این کار - تا آخر عمرش سخن نگفت.

۳- بدترین فرزندان کسی است که در اثر کوتاهی و تقصیر (در انجام
 وظایف الهی)، پدر را از خویش ناراضی نماید.

۴- امام پنجم شیعه علیه السلام فرمود: پیامبر صلی الله علیه و آله
 فرمودند: جبرئیل (ع) مرا خبر داد که بوی بهشت از مسیر هزار سال به مشام
 می رسد و لکن عاق پدر و مادر و... آن را استشمام نمی کنند.